

Virkistävä Otaniemi

- nykytila ja tulevaisuuskuva

2024

ESPOO
ESBO

SWECO

Virkistävä Otaniemi

Raportissa tarkastellaan Otaniemen alueen virkistyskäyttöä ja sen tulevaisuutta perustuen alueen nykytilaan sekä keväällä 2024 vireillä ja käynnissä oleviin hankkeisiin, suunnitelmiin ja tavoitteisiin. Raportti antaa kokonaiskuvan alueen virkistyskäytöstä nykytilassa ja nostaa esiin tulevaisuuden tarpeet.

Raportin on laatinut Jenny Asanti aluksi Espoon kaupungin palveluksessa ja viimeistelyvaiheessa Sweco Finland Oy:n palveluksessa.

Työtä ovat ohjanneet kaupunkisuunnittelukeskuksesta Sampo Sikiö, Virpi Pulkkanen, Meiri Siivola, Olli Koivula, Elina Inkiläinen, Heidi Ahlgren sekä Aapo Pihkala työn loppuvaiheessa.

Espoo 9.4.2024

Sisällysluettelo

Virkistävä Otaniemi	2
1. Muuttuva Otaniemi	3
1.1 Asemakaavoituksen tilanne	5
1.2 Virkistys maankäytön suunnittelussa	7
1.3 Ilmastomuutoksen vaikutukset virkistyskäyttöön	10
2. Otaniemen virkistys	11
2.1 Yhteydet laajempaan viheralueverkostoon	11
2.2 Otaniemen virkistysalueet	12
2.3 Virkistysalueiden saavutettavuus	15
2.4 Yksityisomisteiset julkisluonteiset virkistysalueet	16
2.5 Virkistyspalvelut	17
2.6 Liikkuminen ja liikenne	18
2.7 Virkistyskäyttöä rajoittavat tekijät	19
2.8 Virkistysalueiden houkuttelevuutta ja laatua lisäävät tekijät	21
3. Johtopäätökset	24
4. Jatkotoimenpiteet	25
5. Tausta-aineisto	27

1. Muuttuva Otaniemi

Otaniemen maankäytön muutoksen prosessi on ollut käynnissä pitkään ja tulee jatkumaan vielä ainakin 2040-luvulle saakka. Tässä raportissa tarkastellaan Otaniemen alueen virkistyskäyttöä ja sen tulevaisuutta perustuen alueen nykytilaan sekä keväällä 2024 vireillä ja käynnissä oleviin hankkeisiin, suunnitelmiin ja tavoitteisiin. Raportti tukee alueen asemakaavoitusta ja sitä pystytään hyödyntämään lähtötietona myös Yleiskaava 2060 -työn laadinnassa. Raportti antaa kokonaiskuvan alueen virkistyskäytöstä nykytilassa ja nostaa esiin tulevaisuuden tarpeet. Raportin loppuun on listattu tausta-aineisto ja lähtötiedot. Esimerkiksi luontotiedot on raportissa esitetty karkeana koosteena tietojen alati päivittyessä ja tarkentuessa. Ratkaisut viheralueiden koosta ja toiminnoista, liikenteellisistä ratkaisuksista ja maankäytöstä tehdään hankekohtaisesti ja tarkempien suunnitelmien avulla.

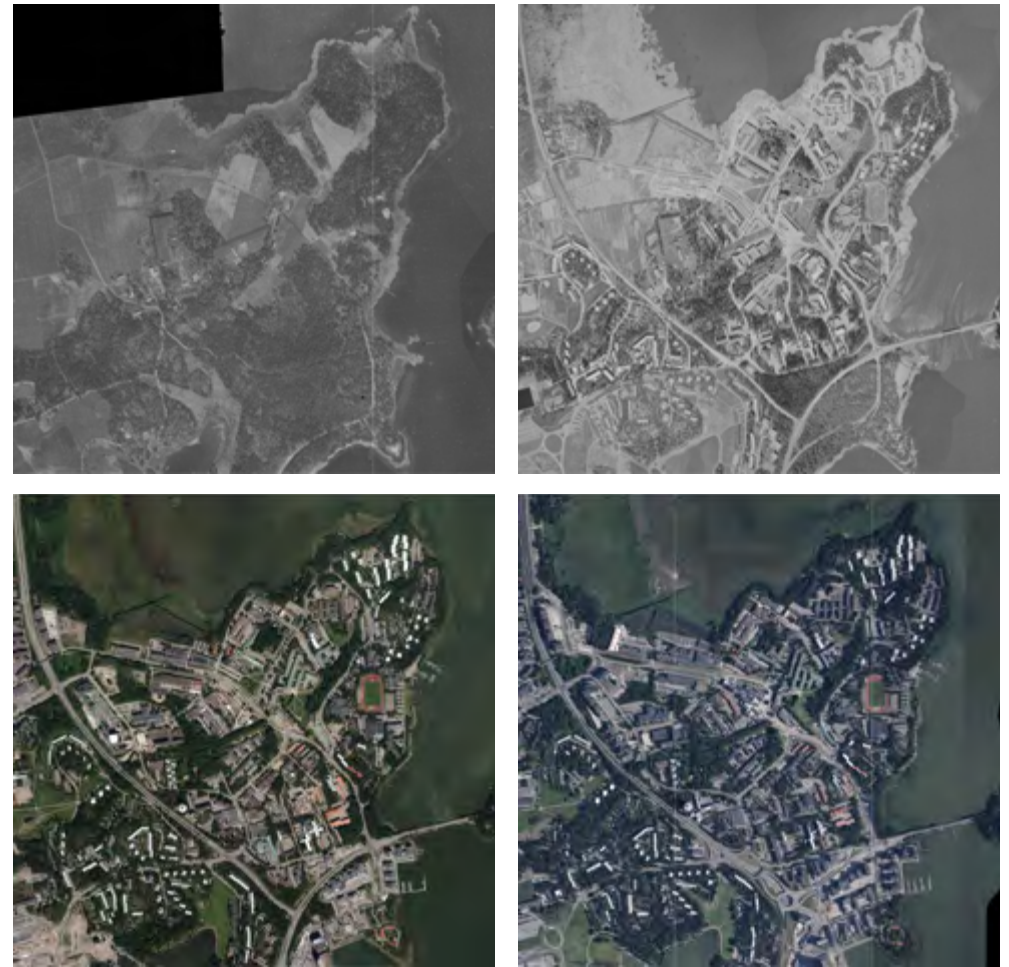
Raportin taustalla on Otaniemen-Keilaniemen kaavarunko ja sen yhteydessä laadittu Otaniemen-Keilaniemen viheralueverkosto -selvitys¹. Vuonna 2023 valmistui Suur-Tapiolan Virkistysvisio 2050². Virkistävä Otaniemi -selvitys tukeutuu näihin aiemmin tuotettuihin raportteihin ja päivittää sekä tarkentaa virkistykseen näkökulmaa Otaniemessä maankäytön muutosten keskellä. Virkistykseen ohella selvitys huomioi siihen vaikuttavat muut teemat kuten alueen kulttuuri- ja luontoarvot sekä liikenteen.

Viime vuosien aikana Otaniemeen on laadittu useita asemakaavan muutoksia ja useita on tälläkin hetkellä (kevät 2024) vireillä. Näiden hankkeiden vuoksi virkistys selvitys on ajankohtainen ja tarpeellinen, jotta alueen nykyisille ja uusille asukkaille voidaan taata riittävät virkistysmahdollisuudet Otaniemen arvokkaimpien luontoalueiden siitä häiriintymättä. Kaavoitusta ja esimerkiksi Natura-alueen suojelua valvovana viranomaisena Uudenmaan ELY-keskus on myös esittänyt huolensa Otaniemen virkistykseen ja luonnon yhteensovittamisesta tiivistyvän kaupunkirakenteen lomassa.

¹ Otaniemi-Keilaniemen alueelle on laadittu kaavarunko vuonna 2020 Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksessa. Kaavarungon osaksi laadittiin selvitys alueen viheralueverkosta (Aino Landscaping Oy, 2019).

² Virkistysvisio on karkea ja laaja-alainen tarkastelu koko Tapiolan suuralueen virkistykseen kehitystarpeista tähdäten vuoteen 2050. (Kaupunkisuunnittelukeskus, 2023).

Otaniemeä on kehitetty ja kehitetään yhä monipuolisemmaksi kaupunginosaksi, jossa yliopiston toimintojen ja opiskelija-asumisen rinnalle kehittyy yhä vahvempi toimistoihin ja monipuolisempaan asumiseen painottuva kaupunkirakenne. Metro ja lokakuussa 2023 liikennöintinsä aloittanut Raide-Jokeri tukevat kestävästä kaupunkikehitystä. Virkistykseen näkökulmasta erityisesti merkittävä väestönkasvu ja väestörakenteen monipuolistuminen alueella synnyttävät tarpeen tarkastella virkistysalueiden ja -palveluiden riittävyyttä niin, ettei alueen arvokas luonto vaarannu.

Kuva 1:

Otaniemen ilmakuvista vuosilta 1950, 1969, 2015 ja 2021 voi nähdä alueen kaupunkirakenteen nopean kasvun 60-luvulta nykypäivään. Kuvat: Espoon karttapalvelu.

Kuva 2:

Otaniemessä vireillä olevat asemakaavat maaliskuussa 2024 Taustalla Rautajokerin eli linjan 15 (turkoosilla) ja metron (oranssilla) linjat, niiden pysäkit ja 500m vaikutusalue kehämaisesti esitettynä.

1.1 Asemakaavoituksen tilanne

Sähköosasto:

- Työohjelmassa 2024
- Pääkäyttötarkoituksen (YO) muutos mahdollistamaan myös sitä tukevaa liike-toimintaa vähäisessä määrin
- Rakennusoikeuden muuttaminen vastaamaan nykyistä ja suunniteltua kerrosalaa
- Ei vaikutusta virkistyskäyttöön

Servinniemi:

- Asuminen 4 900 k-m² eli n. 50 uutta asukasta
- Viheralueen laajennus ja Naturen suojavyöhykkeen turvaaminen

Otaranta:

- Tavoitteena kehittää aluetta virkistys-, liikunta- ja urheilupalveluihin
- Ei aikataulua

Betonimies:

- Kaavaehdotus syksy 2024
- Asuminen 54 000 k-m² eli n. 1080 asukasta ja liiketilaa 1300 k-m²

Kivikaira:

- Kaavaehdotus kevät 2024
- Asuminen 30 000 k-m² eli n. 600 asukasta ja päiväkotia 2000 k-m²

Kivimies:

- Hyväksymisprosessi kesken
- Uutta rakennusoikeutta (toimitila) noin 18 000 k-m², käyttämätöntä opetuksen ja

tutkimuksen kerrosalaa poistuu, jolloin nettovaikutuksena kerrosala vähenee 4 750 k-m²

Keskuslaboratorio:

- OAS nähtävillä alkuvuodesta 2023
- Tavoitteena mahdollistaa merkittävästi uutta asumista

Kemisti:

- Asuminen 19 000 k-m² eli n.380 uutta asukasta
- Toimitila 16 000 k-m²

Biologi:

- Kaavaehdotus syksy 2024
- Asuminen 46 000 k-m² eli noin 950 uutta asukasta
- Toimitila 31 000 k-m²

Maarinkulma:

- Rakennusoikeus (toimitilaa) kasvaa 12 400 k-m²

Maarinkulmantilkku:

- OAS nähtävillä 27.12.2021–25.1.2022
- Tutkimus- ja toimitilaa 20 000 k-m²

Tietäjän alue:

- Kehittämisen tavoitteet kaupunkisuunnittelulautakunnan hyväksynyt 12.4.2023
- Tavoitteena mahdollistaa merkittävästi uutta asumista ja uusi puisto

4353

asukkaat v.2021

13 500

asukasennuste **

11 868

työpaikat nykytilassa

13 850

työpaikkoja, ennuste**

25,5ha

virkistysalueita
nykytilassa*

31,4ha

virkistysalueita suunnitellussa tilanteessa*

58m²

virkistysaluetta
asukasta kohti*

23m²

virkistysaluetta
asukasta kohti***

70%

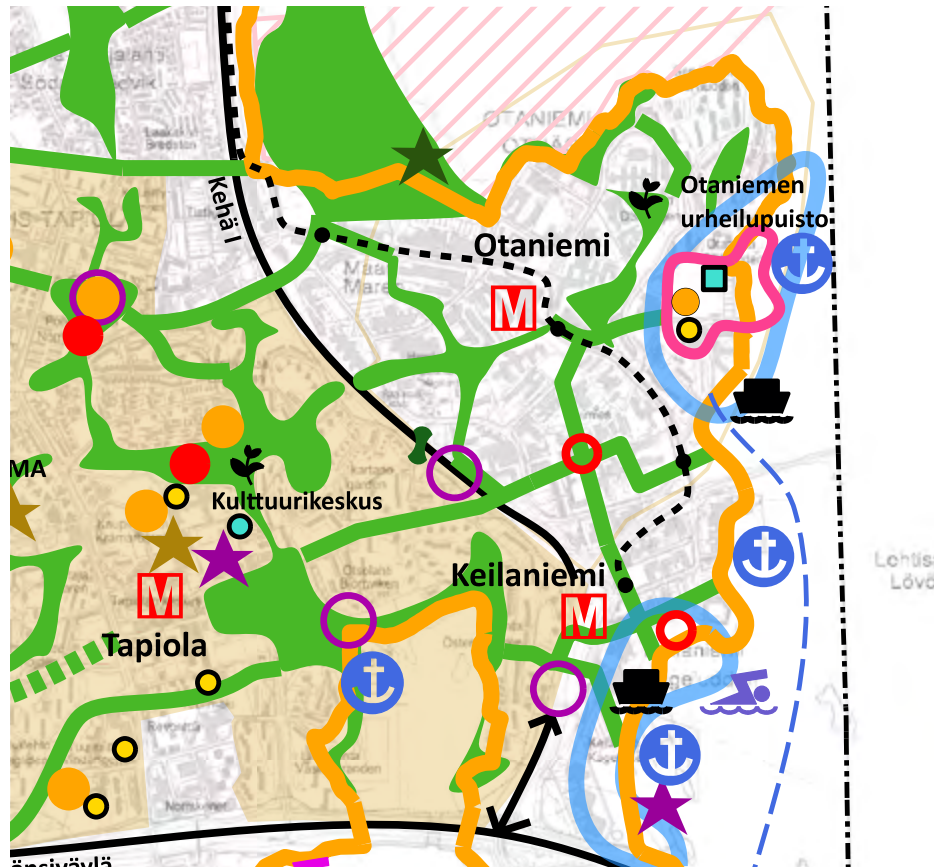
asukkaista 20-29-vuotiaita

* Voimassa olevan asemakaavan mukaan (04/2024), v.2021 asukasluvulla

** Otaniemi-Keilaniemi kaavarungon ja vireillä olevien asemakaavojen mukaisesti

*** Suunnittelutilanne syksyllä 2023 yhdistettynä kaavarungon ennusteisiin

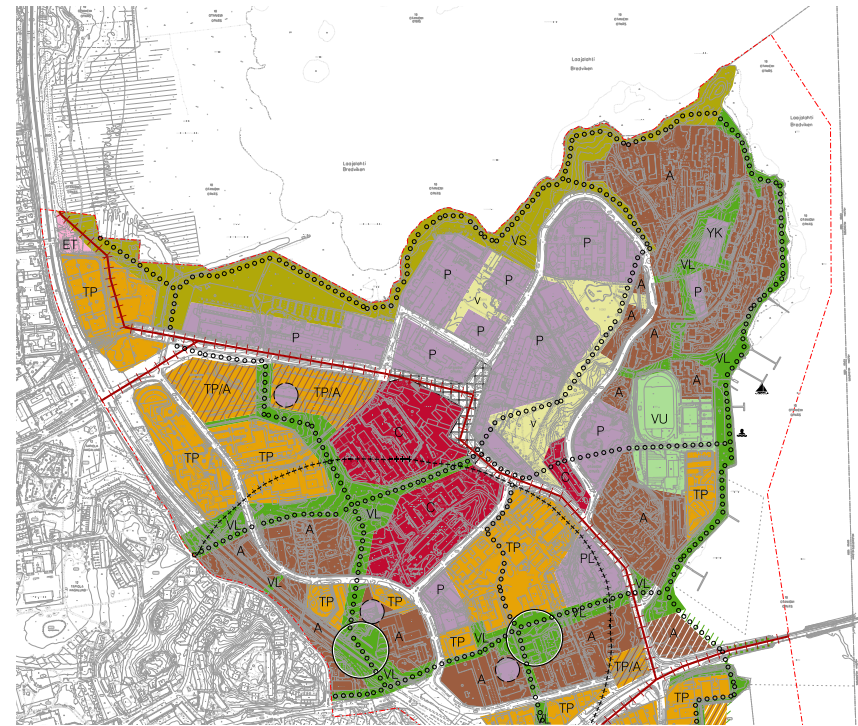
Kuva 3: Suur-Tapiolan virkistysvisio 2050 (kuvaote)

SUUR-TAPIOLAN VIRKISTYSVISIO 2050

----- Suuralueen raja ----- Päävirkistysyhteys ----- Kaupunkirakenteessa kulkeva virkistysyhteys ----- Rantaraitti ----- Virkistysyhteystarve ● Laaja virkistysalue (ulkoulualue / saariston virkistysalue) ○ Urheilupuisto (oleva / uusi) ● Kaupunginosapuisto / kaupunginosapuiston tarve (oleva / uusi tai kehitettävä kaupunginosapuisto) ○ Lähiliikuntapuisto (oleva / uusi)	○ Pallokenttä (oleva / uusi) ○ Liikuntahalli (oleva / uusi) ----- Potentiaalinen liikuntahallien alue Uimaranta tai -paikka Koirien uintipaikka Meri-/Maauimala (uusi) Uimahalli (oleva / uusi) ○ Venesatama (oleva) ○ Saaristovenen pysäkki ----- Saaristovenereitti (oleva / uusi) Merellisen virkistysalueen soimukohta	----- Palstaviljelyalue (oleva) ----- Liikennealue, jolla merkittävä estevaikutus virkistysverkostolle M Metroasema ----- Raide-Jokeri ----- Vihersiltaan kehitettävä ylikulku ----- Virtavesi ----- Luonnonsuojelualue ----- RKY-alue ★ Kulttuurikohte ★ Luontokohte ★ Liikuntakohte

Kuva 4: Otaniemen-Keilaniemen kaavarunko 2020 (kuvaote)

Otaniemen-Keilaniemen kaavarunko

26.6.2020

Merkin selitykset

C Keskustatoimintojen alue. Alue voi sisältää kaupallista palvelutalousta, julkisen palvelun ja hallinnon tiloja, työpaikkoja ja asumista. Asumisen osuus korkeintaan 30% kerrosalasta. A Asuinalue. VL Valkoinen rakkolotto osoittaa alueen, jolla on tarpeen tehdä merkittävää alueen toteuttamiseksi. TP/A Sekoitettu työpaikkojen ja asumisen alue. Alueen kerrosalasta korkeintaan puolet voi olla asuinkerrosalaa. TP/A Valkoinen rakkolotto osoittaa alueen, jolla on tarpeen tehdä merkittävää alueen toteuttamiseksi. TP Työpaikka-alue. TP Valkoinen rakkolotto osoittaa alueen, jolla on tarpeen tehdä merkittävää alueen toteuttamiseksi. P Palvelujen ja hallinnon alue. Alue on varattu ensisijaisesti yleisistojen tarpeisiin. Alueella voi sijaita myös työpaikkoja ja niihin liittyviä liikkeitä. PL Julkisen lähipalvelu (pääköt ja peruskoulu). Ympyrä osoittaa, että alueelle on varattava tila/tontti päiväkodille. Päiväkodin tarkempi sijainti määritellään asemakaavituksen yhteydessä. YK Kirkko tai muu seurakunnallinen rakennus.	VL Lähivirkistysalue. VS Natura-alueen suojelualue. VU Urheilu- ja liikuntapalvelualue. V Tontin osa, joka toimii osana julkista viheralueverkostoa. Alueelta tulee hoitaa osan merkittävää kulttuuriperinnettä ja se tulee pitää avoimena julkiselle käytölle. Lähivirkistysalue. Ympyrän suuruus osoittaa asuukauden tarpeiden varattavan virkistysalueen pinta-alatarpeen. Alueen tarkka sijainti ja rajaus määritellään asemakaavituksen yhteydessä. Virkistysalueen kehitettävä rantavyöhyke. ET Yhdyskuntateknistä huolta palvelujen talouden rakennusten alue. Pienvenesatama. Vesiliikuntapaikka. Ulkokulttuurit. Ulkokulttuurit-merkinnällä on osoitettu myös rantaraitti ja sen yhteystarpeita. Kehitettävä rantaraitti. Metro. Raitiotie. Avoin kaupunkitila.

1.2 Virkistys maankäytön suunnittelussa

Espoon kaupungin laatimassa Viherkudelma -työssä³ tarkasteltiin mm. viheralueiden ja lähivirkistyspalveluiden saavutettavuuden sekä virkistysalueiden palvelurakenteen näkökulmaa. Työ on toiminut tämän selvityksen lähtötietona. Viherkudelmassa on todettu että "virkistysalueiden hyvä tarjonta on perusteltua niin yhteiskuntatalouden, kestävän maankäytön, asukkaiden hyvinvoinnin, elinympäristön laadun kuin tasa-arvoisten liikkumismahdollisuuksien kannalta."

1.2.1 Viheralueiden riittävyys, käyttäjäpaine ja houkuttelevuus

Virkistysalueille kohdistuvaa käyttäjäpainetta arvioidaan yleisesti vertaamalla viheralueiden pinta-alaa lähialueiden asukasmäärään. Mitä lähempänä ja mitä houkuttelevampi virkistysalue on, sitä enemmän sitä käytetään mutta houkuttelevuutta ei ole tämän raportin laskelmissa painotettu. Läheisyyttä eli alueen etäisyyttä asukkaista sekä asukasmäärää voidaan tarkastella paikkatietopohjaisesti.

Houkuttelevuuden arviointi on vaikeampaa, sillä taustatietoja on hyvin vähän tarjolla ja data on karkeaa. Houkuttelevuus on myös subjektiivista, sillä eri käyttäjät kokevat esimerkiksi merenrannan tai metsän, rauhallisen ympäristön ja toiminnalliset palvelut eri tavoin houkutteleviksi. Tässä työssä virkistysalueiden houkuttelevuutta on arvioitu asiantuntija-arvioin.

Virkistysalueiden käyttöpaine ja kulutus eivät saisi kasvaa liian suuriksi, jotta virkistysalueet toimivat elvyttävinä ympäristöinä eikä metsäisiin alueisiin kohdistuisi liikaa kulutusta⁴. Kun virkistysaluetta käytetään liikaa sen kyky uudistua heikkenee ja kuluminen sekä kunnossapitotarve kasvavat.

Virkistysalueita tulee varata riittävästi suhteessa tulevaan asukasmäärään ja ajan myötä kasvavaan virkistyskäyttöpaineeseen, myös ympäröivien alueiden tulevien asukkaiden tarpeet huomioiden.

³ Viherkudelman osa B: Espoon siniviherrakenne - teemakohtainen tarkastelu. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisuja 22/2019.

⁴ Komulainen, M. (1995): Taajamametsien hoito. Kustannusosakeyhtiö Metsälehti, Jyväskylä.

> 1km

Tutkimusten mukaan auton käyttö kasvaa etäisyyden lähimmästä virkistysalueesta ollessa yli yhden kilometrin.

(Viherkudelma)

Eri lähteissä on annettu erilaisia suosituksia tietyn kokoisten viheralueiden saavutettavuudelle ja määrälle. Esimerkiksi taajamametsien hoito-oppaan mukaan (Komulainen, 1995) asuinalueiden sisäisiä puistometsiä tulisi olla 100 m² tai ainakin vähintään 50 m² /asukas. Ulkoilumetsiä, jotka sijaitsevat 1-2 kilometrin säteellä asutuksesta, tulisi olla 100-200 m² /asukas. Eurooppalaisessa Green City ohjeistossa määritellään, että 10 minuutin kävelymatkan (~500 m) etäisyydellä asunnosta tulisi olla 24 neliometriä viheraluetta/asukas, joka on sama tavoite kuin asemanseutujen ohjekorttien mukainen vähimmäistavoite ilmastomuutoksen hillinnän näkökulmasta.

(https://www.ilmastoviisasalue.fi/green_city_ohjeisto_web-1.pdf)

1.2.2 Virkistyskäyttöpaine- tarkastelut kaavarungon ja yleiskaavatyön yhteydessä

Otaniemen-Keilaniemen kaavarungon yhteydessä tarkasteltiin alueen virkistyskäyttöpainetta vuoden 2019 asukamäärällä sekä tulevan väestökasvun mukaisena.

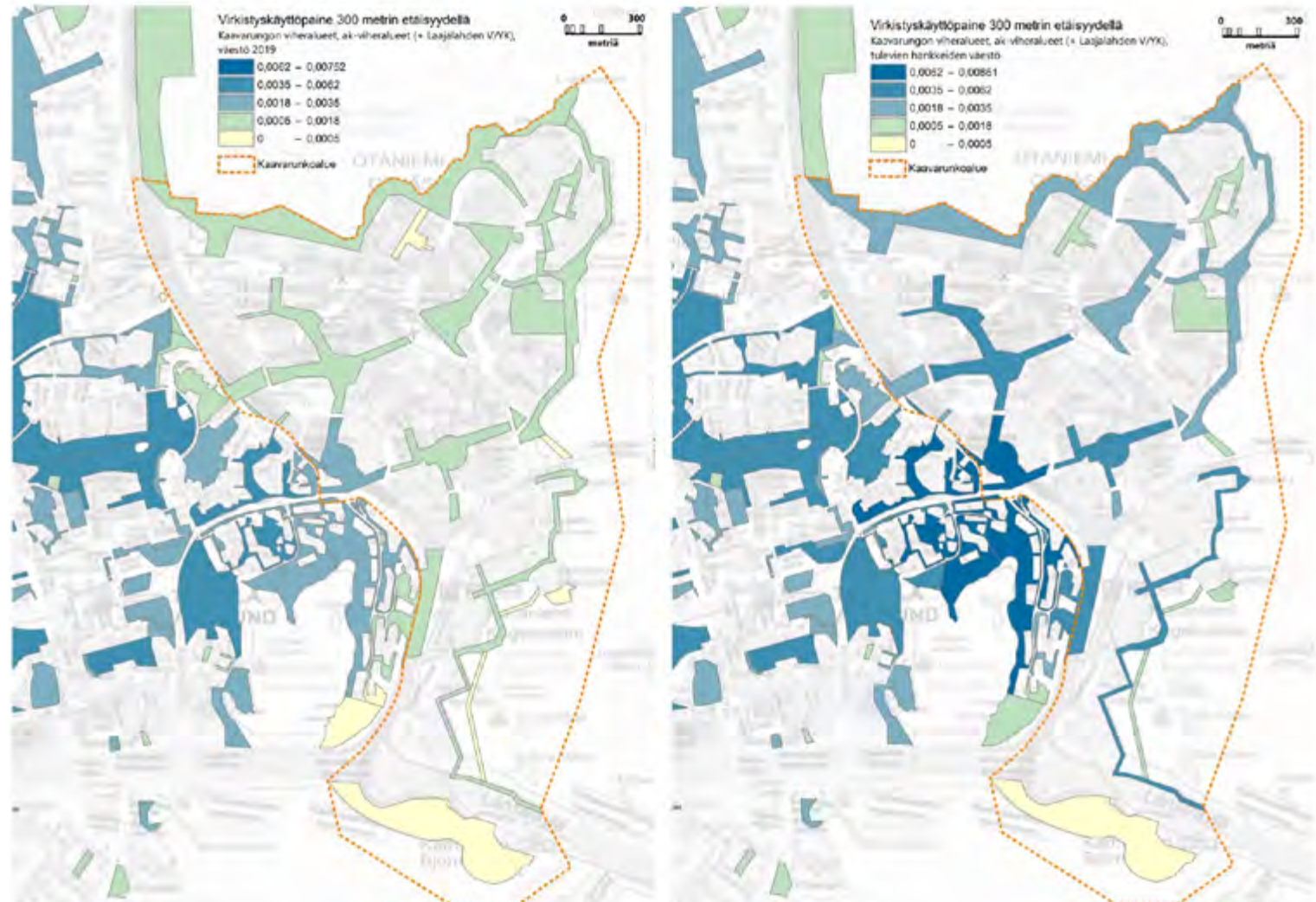
Tarkastelussa virkistyskäyttöpaineen arvo on laskettu suhdelukuna, joka ilmaisee ihmisen aiheuttaman käyttöpaineen tasattuna kaikille heidän saavuttamiinsa virkistysalueille (neliöille m²) 300 metrin säteellä.

Suhdeluku siis kertoo, kuinka monta puiston etäisyysvyöhykkeen (300m) ihmistä seisoo yhtä aikaa kaikilla heidän saavuttamillaan puistoneliöillä m² (huomioidaan kaikki ko. ihmisen saavuttamat viheralueet)

Asemakaavan mukaisille viheralueille kohdistuu kova käyttöpaine jo nykytilanteessa. Käytännössä tilanne ei kuitenkaan ole aivan näin kriittinen, sillä esimerkiksi Alvarin aukiota ei ole mukana tarkastelussa (sijaitsee yksityisellä maalla ja on kaavallisesti piha-alue) vaikka aukio on avoin ja julkisessa virkistyskäytössä. Aukio on kaavallisesti piha-alueita.

Otaniemi-Keilaniemi-kaavarungon viheralueet ja ympäröivät voimassa olevien asemakaavojen viheralueet (+ Laajalahden V/YK)

Nykyväestö (2019) vs. nykyväestö + Ota-Keilaniemen tulevien hankkeiden väestö

Kuva 5: Virkistyskäyttöpainetarkastelu. (Espoon kaupunki)

Mikäli uusia viheralueita ei kaavoitettaisi mutta väestö kasvaisi ennusteen mukaisesti, kasvaisi käyttöpaine entisestään myös pohjoisilla rantavyöhykkeen viheralueilla (Naturan suojavyöhykettä) sekä Hagalundinpuistossa.

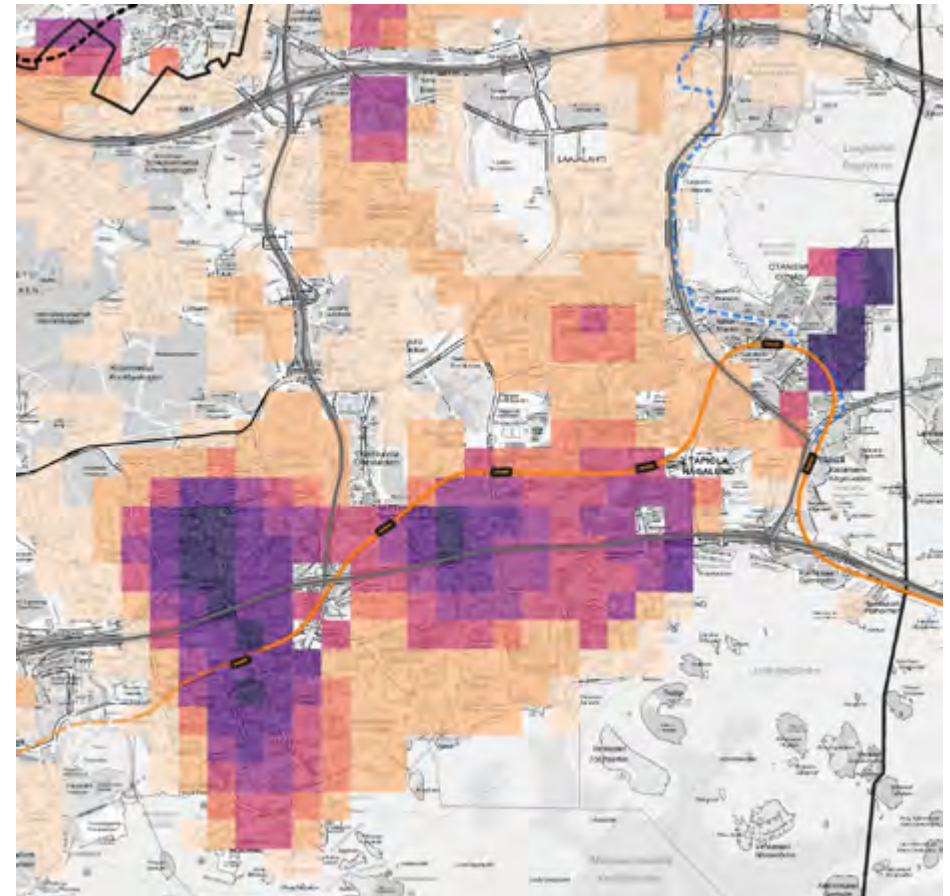
Kaavarungon mukaisille viheralueille kohdistuu tulevaisuudessakin kova käyttöpaine, kun asukasluku kasvaa huomattavasti.

Kaavarungon laskelmissa on mukana Hagalundinkallion suunnitelmat, jotka eivät ole edenneet eikä niiden mukaisia viheralueita siksi ole huomioitu osana tämän raportin laskelmia.

Keilaniemeen taas on suunniteltu viime vuosien kaavamuutoshankkeissa uusia virkistysalueita, jotka osaltaan tukevat Otaniemen virkistysverkostoa.

Kaavarungon tarkastelun lisäksi koko Espoon alueelta on laadittu vuonna 2022 tarkastelu viheralueiden määrästä/asukas (kuvaote vieressä). Tässä tarkastelussa viheralueiden käyttöpainetta on tarkasteltu 100m*100m asumisen ruuduilla. Vertailuluku kertoo, miten paljon kyseisestä ruudusta on 500 metrin säteellä viheraluetta asukasta kohden. Tuloksista voidaan huomata, että Otaniemessä viheralueita on nykytilassa suhteellisen vähän/asukas ja kaikissa asumisenruuduissa ei saavuteta eri lähteissä esitettyä minimimitavoitetta 24m²/asukas. On kuitenkin hyvä huomioida, että Otaniemi rajautuu mereen, joka myös palvelee erityisesti maisemallisesti, mutta myös toiminnallisesti asukkaiden virkistystä.

Keilaniemeen on suunniteltu viime vuosien kaavamuutoshankkeissa uusia virkistysalueita, jotka osaltaan tukevat Otaniemen virkistysverkostoa. Kaavarungon yhteydessä laaditun tarkastelun perusteella on myös tunnistettu uusien puistoalueiden tarve Otaniemessä ja alueelle onkin käynnissä olevissa asemakaavoissa kaavarungon mukaisesti osoitettu uusia virkistyskäyttöön soveltuvia alueita, kuten Kivimiehen uusi puistoalue.

Kuva 6:

Kuvaote kartasta, jolla kuvataan viheralueiden määrää asukasta kohden 100x100m ruudukossa (Espoon kaupunki, 2022).

2. Otaniemen virkistys

2.1 Yhteydet laajempaan viheralueverkostoon

Suunnittelualueen ulkopuolella merkittävimmät viheralueet ovat Silkkiniitty (n. 22 ha), Otsolahden ympäristö (n. 28 ha) sekä Karhusaari (n. 13 ha). Alueen pohjoispuolella oleva Laajalahden Natura 2000-alue ja siihen liittyvät muut luonnonsuojelualueet toimivat viheralueverkoston osana. Lisäksi tärkeä rooli on Helsingin puolella olevilla viheralueilla Lehtisaarella, Mustasaarella ja Lauttasaarella.

Laajalahden rantojen ulkoilureitit ja Villa Elfvik houkuttelevat käyttäjiä laajalta alueelta. Tapiolasta suunnataan rantavyöhykkeelle ulkoilemaan, samoin kuin pohjoisempaa Ruukinrannan alueelta. Ruukinrannassa on käynnissä asemakaavamuutos, jonka myötä aluetta on mahdollista tiivistää jolloin asukkaiden määrä kasvaa. Laajalahden rantojen virkistyskäyttöpaine tulee kasvamaan siis myös pohjoisen suunnalta. Ruukinrannassa on käynnissä asemakaavamuutos, jonka myötä aluetta on mahdollista tiivistää ja asukasmäärä kasvaa noin 360 asukkaalla.⁶

Tapiolan puolella, Maarinsolmun alueen kupeessa Tietäjän alue kehittyy. Alueen kehittämisen periaatteet hyväksyttiin kaupunkisuunnittelulautakunnassa 12.4.2023. Tavoitteena on mm. tiivistää kaupunkirakennetta, lisätä asumista alueella sekä vahvistaa alueen siniviherrakennetta uudella puistolla. Puisto tulee palvelemaan uusia asukkaita lähivirkistysalueena. Alueelle tavoitellaan uutta päiväkotia.

⁶ Asemakaavamuutoksen myötä alueen rakennusoikeus kasvaa noin 18 000 kerrosneliometriä. Laskennallinen asukasluku kasvaa 360 asukkaalla (1 asukas / 50 k-m²). Lähteenä käytetty asemakaavamuutosten valmistelumateriaalia (Espoon kaupunki), tarkemmat luvut kuvattu raportin sivuilla 12-14.

Kuva 8: Asemakaavan mukaiset viheralueet Otaniemessä sekä lähialueilla.

3 Jämeränranta (P ja VL)

- 2,1 ha
- Otaniemen koillisen rantavyöhykkeen viheralue
- Rantaraitti kulkee alueiden lävitse
- Kapeat yhteydet Otakaarelle ja Jämeräntaipaleelle
- Pääosin luonnontilassa tai lähes luonnontilassa olevaa rantavyöhykettä
- P: Puistoalue
VL: Lähivirkistysalue (v.1982)

4 Otasatama (LVP X)

- n.0,6 ha maa-aluetta
- Alueelle sijoittuu mm. melojien ja soutajien toimintoja ja tiloja
- LVP: Venevalkama- ja pysäköimisalue (v.1979)

5 Otaniemen urheilupuisto (VU)

- 2,7 ha
- Urheilutoimintojen alue, joka kestää hyvin kulutusta
- Virkistysvisiossa tavoiteltu monipuolisempaa ja laajempaa urheilupuistoa
- VU: Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (v.2003)

6 Otaranta (PIY)

- 1,9 ha
- Otaniemen kaakkoisen rantavyöhykkeen viheralue
- Rantaraitti kulkee alueen lävitse
- Pääosin rakennettua viheraluetta; nurmea, niittyä sekä puustoa. Kestää virkistyskäyttöä hyvin
- Saaristoveneen pysähdyspaikka pohjoisosassa, lähellä Otasatamaa
- PIY alue kapeimmillaan 9m, Otarannan katualueen ja meren välissä
- Paljon potentiaalia kehittää monipuolisemmaksi virkistysalueeksi
- PIY: Luonnonpuistomaisesti istutettava puistoalue (v.1979)

7 Hagalundinpuisto (VP, P, U)

- n. 4,5 ha kokonaisuudessaan
- Keskelle Otaniemeä, vanhan Hagalundin kartanon maille sijoittuva metsäinen puistoalue
- Alueella kulttuurikasvillisuutta, vanhaa puustoa ja suojeltu vanha lehmuskujanne
- Puistoraitit idästä länteen ja etelästä pohjoiseen. Raitit kestävät hyvin kulutusta ja kulku ohjautuu niille metsäisyyden ja suhteellisen runsaan aluskasvillisuudenkin johdosta
- Alueella ei juuri jälkiä kulumisesta tai liiallisesta virkistyskäytöstä
- Tapiolan ratsastustalli sijaitsee puistoalueella (kaavassa U)
- Kemistin kaavamuutos laajentaa puistoa n. 220m² ja poistaa siitä noin 150m²
- VP: Puisto
P: puistoalue
U: Urheilualue. Alueelle saa rakentaa alueen käyttöön liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitteita (v.1982 ja 2015)

8 Konemetsä (VL-1)

- 0,95 ha
- Konemiehen korttelin keskelle sijoittuva lähivirkistysalue, jolla sijaitsee myös liito-oravan ydinalue. Ydinalue rajoittaa alueen hoitoa ja virkistyskäyttöä
- VL-1: Lähivirkistysalue, jonka metsäinen luonne maisemakuvassa tulee säilyttää. Liito-oravan esiintyminen alueella tulee huomioida alueen hoidossa. Puusto tulee suojata työmaa-aikana.
eko-1: Alueen osa, jolla sijaitsee kologinen yhteystarve liito-oravan elinalueiden välillä. [...] (v.2021)

9 Kappelipuisto (P)*

- 1,4 ha
- Metsäinen puistoalue, jolla sijaitsee liito-oravien alueita.
- Alueen pohjoisosa muodostaa Kappelin alttarinäköalavyöhykkeen taustalle avautuvan metsäisen näköalavyöhykkeen
- Alueella ei juuri virkistyskäyttöä
- Pohjoisosan läpi kulkee polku
- * Kuuluu Servinniemen kaavamuutosalueeseen
- P: Puistoalue (v.1982)

10 Korkeakoulunaukio ja Ainonaukio

- 1,5 ha
- Kovapintaiset aukiot, joiden läpikulku kävellen ja pyörällä on vilkasta
- Mahdollistaa tapahtumat
- Raide-Jokeri kulkee aukioiden läpi
- Asemakaavan mukainen katuaukio/tori katualueella (v.2015)

11 Koiratorpanniitty (EV/s)

- 3,6 ha
- EV/s: Suojaviheralue, joka on tärkeä osa arvokkaan linnustoalueen suojavyöhykettä ja sen läpi kulkee liito-oravien latvustoyhteys (v.2019)

A Maarinvainio

- 9 900 m²
- Puistokokonaisuus, jonka muodostavat Biologin ja Maarinkulmantilkujen kaavamuutosalueille hahmotellut puistoalueet
- Muodostuu pääosin olevan puuston ja liito-oravayhteyden varaan

B Kivimiehen, Kivikairan ja Betonimiehen kaava-alueiden uudet puistot

- Muodostuu nykyisten piha-alueiden varaan, pääosin puustoisia alueita. Metsäisten alueiden tyypit vaihtelevat
- Liito-oraville soveltuvia alueita ja yhteysreittejä, jotka osittain rajoittavat virkistyskäyttöä
- Uusi metsäleikkipuisto viitesuunnitelmissa Kivimiehentien ja Tutkijanpolkun läheisyyteen

2.3 Virkistysalueiden saavutettavuus

Otaniemen vanhimmat asuinalueet Servinniemessä ja Otarannassa ovat sijoittuneet rantaraitin tarjoaman hyvän virkistysreitit varrelle ja lähelle Otaniemen urheilupuistoa mutta suhteellisen etäälle muista virkistysalueista ja palveluista.

Uutta asumista tulee erityisesti Biologin, Kemistin, Kivikairan, Betonimiehen ja mahdollisesti Keskuslaboratorion kaava-alueille. Otaniemessä kaikilta asuinalueilta on alle 150 metrin etäisyys lähimmälle viheralueelle. Viheralueiden laatu ja kulutuskestävyys kuitenkin vaihtelevat suuresti. Osa viheralueista on herkempiä ja lähellä luonnontilaa, toiset taas sietävät kulutusta hyvin. Lisäksi Kivimiehen, Kivikairan ja Betonimiehen kaavamuuotosten yhteydessä syntyvät uudet virkistysalueet vastaavat erityisesti uusien asukkaiden lähivirkistystarpeeseen hyvin. Ne myös kestävät syntyvän käyttöpaineen todennäköisesti hyvin.

Virkistysreitit ovat yleisesti Otaniemen alueella kattavat ja hyvin saavutettavat. Reittien sujuvuutta ja houkuttelevuutta erityisesti Keilaniemen ja Tapiolan suuntaan tulisi parantaa. Käyttäjiä ohjataan tulevaisuudessa enemmän kohti Keilaniemen rantoja ja Tapiolan laajoja virkistysalueita, jolloin käyttöpaine kevenee herkkien pohjoisrantojen alueella.

**< 300m
5-10min**

300 metrin etäisyys tai enintään 5-10 minuutin kävelymatka kotoa viheralueelle on todettu useassa tutkimuksessa kriittiseksi rajaksi, jonka jälkeen viheralueen virkistyskäyttö selvästi vähenee tai auton käyttö virkistysalueelle siirtymiseksi lisääntyy.

2.4 Yksityisomisteiset julkisluonteiset virkistysalueet

Otaniemessä on historiansa vuoksi hyvin vähän Espoon kaupungin omistamia maa-alueita. Näin ollen myös asemakaavan mukaiset puistot ja viheralueet ovat pääosin alueen suurten maanomistajien, Senaatin ja Aalto-yliopiston omistamilla mailla. Maanomistus vaihtuu yleensä asemakaavamuutosten yhteydessä, mikäli kaupunki lunastaa yleiset virkistysalueet ja puistot.

Otaniemessä monet korttelien piha-alueetkin ovat olleet julkisluonteisia ja osittain tarjonneet myös virkistysmahdollisuuksia. Asemakaavahankkeissa näitä kortteleiden piha-alueita on pyritty kytkemään osaksi julkisten viheralueiden verkostoa. Alueella kuitenkin säilyy viher- ja virkistysverkostoa tukevia piha-alueita myös tulevaisuudessa.

Otaniemen keskeisimmällä sijainnilla avautuva Alvar Aallon puisto (puhkeielessä myös Alvarin aukio) on alueen ehkäpä käytetyin ja tunnetuin yksityisomisteisella maalla sijaitseva puistoalue. Puistolla on merkittävä rooli osana alueen kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti merkittävää kokonaisuutta. Puisto on myös vuosikymmenet palvellut Otaniemen opiskelijoita tapahtumissa ja vapun juhlinnassa.

Aalto-yliopisto on tunnistanut kampusalueen keskeisiksi vetovoimatekijöiksi vehreät ulkotilat ja niiden avainaseman vetovoimaisen, kilpailukykyisen ja kestävä kehityksen mukaisen kampuksen kehittämisessä.⁷ Aalto-yliopiston laatima ulkoalueiden suunnitteluohje kattaa mm. luonnon monimuotoisuuden sekä virkistykseen näkökulmat, monien muiden lisäksi. Vuonna 2023 valmistunut suunnitteluohje toimii maisemasuunnitteluhankkeiden ja ulkoalueiden kunnossapidon ohjeena Aalto-yliopiston omistamilla alueilla. Lisäksi vuonna 2023 valmistui Otaniemen kampuksen kestävä liikumisen toimenpidesuunnitelma.⁸

⁷ <https://www.aalto.fi/fi/kestava-kehitys/otaniemen-kampuksen-ulkoalueiden-suunnitteluohje> (4.4.2024)

⁸ <https://www.aalto.fi/fi/kestava-kehitys/otaniemen-kestavan-liikumisen-toimintasuunnitelma> (4.4.2024)

Kuva 10: Alvar Aallon puiston eli Alvarin aukion pohjoisosaa.
Kuva: Espoon kuvapankki / Jyrki Vesa.

Kuva 11: Espoon kaupungin maanomistus vihreällä.
Kuva: Espoon karttapalvelu (04/2024)

2.5 Virkistyspalvelut

Otaniemessä on nykytilanteessa hyvin vähän yleisiä virkistyspalveluita. Monipuolisia liikuntamahdollisuuksia sijoittuu urheilupuistoon ja sen viereiseen Otahalliin. Ossinlammen kupeessa sijaitsevat viljelypalstat ja päärakennuksen läheisyyteen on luotu Hyvinvointireitti Aalto-yliopiston toimesta. Koulujen ja päiväkotien pihojä voidaan hyödyntää ulkoleikkeihin iltaisin ja viikonloppuisin. Koirapuisto-ohjelmaan on kirjattu tarve uudelle koirapuistolle ja sen suunniteltu sijainti on vesitornin läheisyydessä. Nykyisen ratsastustallin toiminnan jatkuminen on epävarmaa.

Keilaniemen puolella on joitakin nykyisiä, yksityisten toimijoiden tuottamia virkistyspalveluita. Uusia palveluita on mahdollistettu jo vahvistuneissa kaavoissa (Keilaniemenranta) sekä valmisteilla olevissa (Keilaranta).

Kuva 12: Otaniemen ja Keilaniemen nykyiset ja suunnitellut virkistyspalvelut.

Oleva

Suunnitteilla

* pihan käyttö rajoitettua

2.6 Liikkuminen ja liikenne

Otaniemen katuverkossa on tapahtunut viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittäviä muutoksia. Raide-Jokerin toteutus sekä Korkeakouluaukion alueen autoliikenteen siirtäminen muualle on edellyttänyt katualueiden uudelleenjärjestelyjä. Näiden yhteydessä on voitu parantaa erityisesti Otaniemen läpi kulkevaa korkeimman tason pyöräily-yhteyttä eli baanaa, joka onkin jo alueella valmis. Baana sijaitsee Otaniementien varressa, josta se on kirjaston edestä linjattu Korkeakouluaukiolle sekä edelleen Maarintielle. Baana tarjoaa pyöräilijöille oman väylän erotettuna autoliikenteestä ja jalankulusta. Jalankulku saa myös erottelun myötä paremmat olosuhteet.

Otaniemen alueella on baanan lisäksi myös muita pyöräilyn pääreittejä kaduilla. Alueelle on tyypillistä se, että kadut ovat valmistuneet nykymuotoonsa melko kauan sitten. Tämän vuoksi pyöräilyn ja jalankulun olosuhteet ovat heikot eikä mitoitus vastaa nykyaikaa. Pääreitit sijaitsevat Otakaaren, Vuorimiehentien, Tietotien, Mies-tentien (baana) ja Tekniikantien varressa. Usealle edellä mainituista kaduista on jo valmistunut suunnitelma, joiden myötä pyöräilylle ja jalankululle toteutetaan riittävästi lisätilaa.

Alueen tärkeät virkistysalueet eivät sijaitse suoranaisesti kaduilla olevien pääreittien äärellä. Otaniemessä on katujen lisäksi kuitenkin tärkeitä yleisessä käytössä olevia reittejä tonteilla ja puistoissa. Hagalundinpuiston puistoraitit ovat esimerkki tärkeästä virkistysreitistä viheralueen sisällä. Lisäksi mainitsemisen arvoinen yhteys on Espoon rantaraitti, jota myöten alueen merkittävät virkistysalueet (niemen ranta-alueet sekä urheilupuisto) on saavutettavissa.

Kuva 13: Otaniemen nykyinen reitistö ja kehittämistarpeet.

- jk+pp pääreitti
- jk+pp reitti
- virkistysreitti (polkumainen)
- kehitettävä, uusi reitti
- Ehdotettu kehityskohde

2.7 Virkistyskäyttöä rajoittavat tekijät

2.7.1 Luontoarvot

Otaniemen luonto on hyvin rikasta ja monipuolista. Alueen keskellä on sekä avoimia nurmi- ja niitypintoja että vanhaa puustoa ja metsikköä. Hagalundin puistossa on edelleen nähtävissä Hagalundin kartanon vaikutus erityisesti puulajistoon. Otaniemen itäiset ranta-alueet ovat voimakkaammin rakennettuja ja hoidettuja nurmi- ja niitypintoja puineen.

Otaniemeen on vuosien saatossa laadittu useita luontoselvityksiä. Alueella on jonkin verran luontoarvoja jotka vaikuttavat myös virkistyskäytön suunnitteluun. Liito-oravat ja lepakot hyödyntävät lähes kaikkia alueen puustoisia osia ja puiden muodostamia kulkureittejä alueiden välillä. Tämä verkosto on esitetty viitteellisesti myös seuraavan sivun kartalla.

Otaniemen pohjoisosan rantavyöhyke muodostaa Natura-alueen suojavyöhykkeen. Otaniemen kaavahankkeiden yhteydessä laadittujen Natura-arviointien mukaan rannan virkistyskäyttö on jo nykyisellään voimakasta eivätkä uudet asukkaat oleellisesti muuta tilannetta.⁹

2.7.2 Meri ja hulevedet

Otaniemessä meren läheisyys vaikuttaa alueen virkistyskäyttöön. Meren rannat houkuttelevat lenkille ja oleskelemaan sekä ihailemaan meren yli avautuvia maisemia ja pitkiä näkymiä.

Rantavyöhykkeellä lenkkeily ja oleskelu saattavat tulevaisuudessa olla nykyistäkin riippuvaisempia sääolosuhteista. Merivedenkorkeuden nousu ja kausittaiset vaihtelut rajoittavat rantojen virkistyskäyttöä. Tämä tulee huomioida ranta-alueiden reitistöä ja palveluita suunniteltaessa. Toimintoja voidaan suunnitella kestämaan vaihtelut ja sopeutumaan muuttuvaan

ilmastoon ja sähän. Kaikkien reittien ei ole tarpeen olla käytettävissä aina sillä korvaavia yhteyksiä löytyy alueen katuverkoston varrelta.

Otaniemessä on olemassa riski myös hulevesitulville jotka saattavat osaltaan myös rajoittaa virkistysreittien käyttöä ja suunnittelua. Suurimmat haasteet hulevesien hallinnassa sijoittuvat Maarin alueelle Kehä 1:n risteyksen läheisyyteen. Hulevesien hallinta huomioidaan alueen suunnittelussa.

Otaniemessä monille viheralueille kerääntyy luontaisesti hulevesiä. Erityisesti Alvarin aukio ja Ossinlammen ympäristö sijaitsevat alavammissa maastoissa ja keräävät hulevesiä. Maankäytön tiivistyessä hulevesien hallinta, mm. reitit ja imeytyminen maaperään tulee ottaa huomioon, jotta vesiä ei keräänny liikaa virkistysalueille ja näin rajoita liiaksi niiden virkistyskäyttöä tulevaisuudessa.

2.7.3 Kulttuuriympäristö

Otaniemen arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (RKY-alue) on ainutlaatuinen ja mielenkiintoinen myös virkistysympäristönä. Sen tarjoamaa virkistysellistä lisäarvoa on kuvattu myöhemmin kappaleessa 2.8.

RKY-alue rajoittaa virkistyskäyttöä jonkin verran. Avoimia maisematiloja kuten Alvarin aukio ja metsäisiä alueita kuten Kappelin ympäristö tulee uudistaa ja hoitaa niiden ominaispiirteet ja arvot säilyttäen. Toisaalta kunnessapidosta ja viheralueiden kulutuskestävyydestä tulee pitää huolta, jotta alueen RKY-arvot säilyvät.

2.7.4 Melu

Ajantasa-asemakaavan mukaisia viheralueiden tai puistojen osia joiden virkistyskäyttöä melu rajoittaa ovat Hagalundinpuiston Tekniikantiehen rajautuvat osat. Muualla Otaniemessä sekä olevat että tällä hetkellä suunnitellut viheralueet ja puistot sijoittuvat alueille joilla ei ole merkittävää meluhaittaa.

⁹ mm. Maarinkulman (2021) ja Biologin (2023) kaavamuutosten Natura-arviointit, Laajalahden yhteisvaikutusten arviointi (Sitowise, 2021) ks. raportin lopussa osa 4. Tausta-aineisto.

Koostekartta: Virkistyskäyttöä rajoittavat tekijät

Kartalla on esitetty viitteellisesti erilaisten virkistyskäyttöä rajoittavien tekijöiden sijoittuminen Otaniemen alueella.

- Luontoarvoja sisältävä alue
- Luontoarvoja sisältävä viheryhteys
- Kulttuuriympäristön arvot
- Liikenteen asettamat rajoitteet
- Hulevesien ja/tai meren asettamat rajoitteet

2.8 Virkistysalueiden houkuttelevuutta ja laatua lisäävät tekijät

2.8.1 Luontoarvot

Luontoarvot eivät ole vain rajoittava tekijä kuten edellä on kuvattu, vaan myös mahdollisesti virkistystyksen laatua nostava arvo. Monimuotoinen luonto tarjoaa elämyksiä ja virikkeitä myös näkö-, kuulo- ja hajuaistille. Erilaisia lähiluontoympäristöjä voidaan hyödyntää myös esimerkiksi päiväkotien, koulujen ja yliopiston opetuksessa.

2.8.2 Kulttuuriympäristö ja arkkitehtuuri

Otaniemen valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (RKY-alue) on ainutlaatuinen ja mielenkiintoinen myös virkistysympäristönä. Erityisesti vanhempi Otaniemi on väljästi rakennettua ja vihreää kampus- aluetta, jonka erityinen arkkitehtuuri tarjoaa erilaisia elämyksiä puistoalueisiin verrattuna.

Teekkarit ovat järjestäneet runsaasti tapahtumia kampuksen aukioilla ja pihoilla ja tämä kulttuuri elää alueella edelleen vaikka opiskelijakunta ja muutkin käyttäjät ovat runsastuneet ja monipuolistuneet. Erityisesti Hagalundinpuisto ja Alvarin aukio ovat kulttuurihistorian näkökulmasta erityisiä kohteita.

2.8.3 Palvelut ja toiminnallisuus

Palveluiden läheisyydem tai niiden sijoittumisen virkistysreittien varrelle voidaan katsoa lisäävän virkistysalueiden ja -reittien houkuttelevuutta arkisessa käytössä. Julkisen liikenteen pysäkin, työpaikan, kodin, päiväkodin tai koulun läheisyys lisännee todennäköisyyttä käyttää läheistä virkistysaluetta, erityisesti mikäli siellä kulkeva virkistysreitti on sujuva. Myös muut Otaniemen palvelut kuten ravintolat ja kahvilat vaikuttavat ihmisten kulkemiseen alueella ja näin myös virkistysreittien käyttöasteeseen. Hagalundinpuistossa itä-länsisuuntaisesti kulkeva puistoraitti on yksi esimerkki, sillä se yhdistää Otaniemen läntisiä osia keskeisiin palveluihin A Blocissa. Myös esteettömyys vaikuttaa siihen, kuinka houkutteleva yksittäinen viheralue tai reitti on. Esteettömyys palvelee sekä liikuntaesteisiä että esimerkiksi vanhuksia ja lastenvaunujen kanssa kulkevia.

Tapahtumia mahdollistavat virkistysalueet voivat nousta hetkellisesti erittäin houkutteleviksi ja tärkeiksi alueiksi. Myös virkistyspalvelut kuten leikkipaikat lisäävät alueen houkuttelevuutta ja laatua erityisesti jonkin tietyn käyttäjäryhmän näkökulmasta.

2.8.4 Monipuolisuus

Mitä monipuolisempi tilallinen ja maisemallinen kokemus virkistysalueesta on, sitä mielekkäämmältä sen käyttäminen saattaa tuntua. Käyttäjien kokemukset ovat erilaisia ja he hakeutuvat tietoisesti tai tiedostamatta mukavan tuntuille alueille virkistäytymään. Vaihtelu ja monipuolisuus on arvotekijä sekä yksittäisen virkistysalueen sisällä että alueellisesti tarkasteltuna. Otaniemessä sijaitseekin useita eri luonteisia virkistysalueita ja tarjoaa näin valinnanvaraa käyttäjille. Erityisesti meren läheisyys ja avoimet maisemat houkuttelevat käyttäjiä rantavyöhykkeelle.

Monimuotoiset luontoalueet kaupungeissa tarjoavat usein myös monipuolisia ekosysteemipalveluja asukkaille, kuten sitovat hulevesiä ja vaikuttavat positiivisesti pienilmastoon.

2.8.5 Valaistus

Valaistut reitit ja toiminnalliset alueet vaikuttavat käytettävyyteen ja houkuttelevuuteen erityisesti pimeinä vuodenaikoina, syksystä kevääseen.

2.8.6 Ympäriveroisuus

Virkistysalueiden käyttö vaihtelee vuodenaikojen mukaan. Edellä jo mainitun valaistuksen lisäksi laatuun ja houkuttelevuuteen vaikuttaa talvella talvikunnossapidon taso. Talvella korostuu myös alueen tuulisuus, mereltä puhaltava kylmä saattaa ohjata käyttäjät suojaisemmille virkistysalueille. Keväisin ja syksyisin taas valoisammat alueet houkuttelevat käyttäjiä. Kesällä varjoiset metsät ja raikas rantaraitti saattavat houkutella paahteisia alueita enemmän.

Koostekartta: Houkuttelevuus

Houkuttelevuutta ja arvoa lisäävät tekijät:

- Luontoarvot
- Kulttuuriympäristö ja arkkitehtuuri
- Palvelut ja toiminnallisuus
- Monipuolisuus
- Valaistus
- Ympärivuotisuus

 Vähän houkutteleva (1-2 tekijää)

 Houkutteleva (3-4 tekijää)

 Erittäin houkutteleva (5-6 tekijää)

Kartalla on kuvattu kappaleessa 2.8. esitettyjen, kuuden erilaista houkuttelevuutta ja laatua lisäävän tekijän tai arvon pohjalta Otaniemen houkuttelevimmat virkistyskohteet (alueet ja reitit). Arvio perustuu asiantuntija-arvioihin. Taustalla on hyödynnetty myös "Lähiluontoa ja virkistyspalveluita - Virkistysten toiveympäristöt Espoosta: 2015 asukaskyselyn tuloksia" -raporttia.

Koostekartta: Virkistysverkosto

- Virkistysalue, osa Natura-alueen suojavyöhykettä
- Virkistysalue
- Aukio
- Virkistysalueverkostoa tukeva piha-alue
- Suunniteltu uusi virkistysalue tai nykyisen laajennus
- Asemakaavoitettu viheralue tarkastelualueen ulkopuolella
- jk+pp pääreitti
- jk+pp reitti
- virkistysreitti (polkumainen)
- kehitettävä, uusi reitti
- Ehdotettu kehityskohde

3. Johtopäätökset

1. Luontoarvojen ja virkistyskäytön yhteensovittamisen tärkeys

Esimerkiksi liito-oravat ja lepakot käyttävät samoja Otaniemen viheralueita kuin ihmiset virkistykseensä. Yhteiselo on jo tuttua mutta virkistyskäytön suunnittelussa tähän tulee kiinnittää yhä enemmän huomiota, etteivät luontoarvot vaarannu Otaniemen asukasmäärän lisääntyessä.

2. Virkistysalueet laajenevat ja monipuolistuvat

Kun Kivimiehen, Kivikairan ja Biologin alueet kehittyvät ja asukasmäärä kasvaa, kehityksen myötä myös virkistysalueiden pinta-ala kasvaa ja virkistyspalvelut monipuolistuvat. Viherpinta-ala kokonaisuudessaan kuitenkin vähenee Otaniemen alueen kehittyessä, kun viherrakennetta eli kasvullisia alueita häviää piha-alueilta korttelialueiden sisällä.

3. Korttelialueet tukevat virkistysalueita

Alvarin aukio muodostaa perinteisen ja aktiivisesti käytetyn julkisluonteisen virkistysalueen Otaniemen keskellä. Alvarin aukio säilytetään osana kortteli-alueita. Vastaavasti myös Ossinlammen ympäristö tukee tulevaisuudessakin yleisiä alueita.

5. Hyvien yhteyksien merkitys alueella ja sen ulkopuolella

Julkinen liikenne on parantunut metron ja Raide-Jokerin myötä. Alueella on hyvät kävelyn ja pyöräilyn yhteydet ja alueen eri palvelut ovat helposti saavutettavissa jopa kävellen. Hyvät julkisen liikenteen yhteydet mahdollistavat liikkumisen pois Otaniemestä mutta toisaalta myös Otaniemeen. Erityisesti rantaraitti saattaa houkutella käyttäjiä myös kauempaa mikä lisää kulutusta ja käyttöpainetta, joskin tätä on vaikea arvioida ilman kohdistettuja kävijämääramittauksia.

6. Asukasmäärän kasvun myötä virkistysalueiden tarve kasvaa

Kun Otaniemeen tulee nykyistä enemmän asukkaita, kasvaa samalla myös virkistykseen soveltuvien alueiden tarve. Alueella on siksi syytä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota virkistysalueiden määrään ja laatuun sekä vaalia julkisten virkistysalueiden rinnalla myös pihoja ja esim. katupuustoa osana viherrakennetta.

7. Yhteistyön merkitys kaupungin ja maanomistajien välillä

Otaniemen alueella on useita virkistyskannalta tärkeitä viheralueita, jotka sijaitsevat alueen suurten maanomistajien (Aalto-yliopisto- ja Senaatti) mailla. Maanomistajat ja heidän maitaan hallinnoivat tahot (kuten Aalto-yliopistokiinteistöt) ovat tuottaneet mm. virkistystä ja viheralueita koskevia ohjeita ja toimenpideohjelmia, joita myös kaupunki voisi hyödyntää aiempaa paremmin kokonaisuuden hallitsemiseksi. Aktiivinen keskustelu ja tiedonvälitys kaupungin, Aalto-yliopiston ja Senaatin edustajien välillä on tärkeää.

4. Jatkotoimenpiteet

Tärkeimmät keinot ohjata kasvavaa virkistyskäyttöä Otaniemen alueella:

1 käynnissä

Asemakaavamuutoksissa tunnistetaan ja hyödynnetään ne viherverkoston osana toimineet julkisluonteiset piha-alueet, joilla on potentiaalia toimia myös osana julkista virkistysalueverkostoa. Esi-merkkinä tällaisista kohteista Kivikairan, Kivimiehen ja Biologin alueen kaavahankkeet.

Kaavamuutoshankkeiden yhteydessä varmistetaan että uusien asuinkorttelien pihatilat ovat riittäviä ja tarjoavat laadukkaat arkiset virkistäytymismahdollisuudet.

2

Virkistysreittien sujuvuutta ja houkuttelevuutta Otaniemen ulkopuolisille alueille (Tapiolaan ja Keilaniemeen) lisätään.

Vihersilta vesitornin kupeessa sujuvoittaa tulevaisuudessa virkistysyhteyksiä ja vahvistaa samalla alueen siniviherverkostoa ja ekologiaa yhteyksiä alueiden välillä.

Uusi virkistysreitti Kuusisaarentien alitse Keilaniemeen paitsi sujuvoittaa kulkua, myös tarjoaa elämyksellisen ja virkistävän kokemuksen käyttäjille jo itsessään.

3 käynnissä

Otarannan ja Keilaniemen rantavyöhykkeitä kehitetään. Rantavyöhykkeet kehittyvät ja alueille luodaan tarpeellisia julkisia virkistysalueita, sekä aukioita että puistoa. Mitä laadukkaammat ja monipuolisemmat virkistysmahdollisuudet näille rannoille luodaan, sitä enemmän ne houkuttelevat käyttäjiä ja keventävät Otaniemen herkeimmille alueille kohdistuvaa virkistyskäyttöä. Kehitys on jo käynnissä Keilaniemenrannan ja Keilarannan hankealueiden myötä. Kehitystä tukevat myös v.2023 laaditut Keilaniemen rantavyöhykkeen suunnitteluperiaatteet.

Otarannan alueella on potentiaalia erityisesti erilaisten toimintojen alueena. Alueelle tulisi laatia rantavyöhykkeen kehittämissuunnitelma, joka keskittyy otaniemeläisten oleskeluun ja aktiviteetteihin.

4

Otaniemeen laaditaan ja toteutetaan yhtenäinen ja selkeä opastussuunnitelma, jolla ohjataan virkistyskäyttöä herkeimmiltä alueilta ja nostetaan esiin Tapiolan ja Keilaniemen virkistysmahdollisuuksia.

Samalla opastus kertoo alueen käyttäjille kyseisen alueen luontoarvoista ja kulutusherkyydestä.

Yhteyksien kehittämistä ja opastuksen parantamista metrolta meren läheisyyteen tulisi parantaa. Reitin tulisi olla kaupunkirakenteessa selvästi erottuva niin, että kulkija ymmärtää helposti pääsevänsä metrolta merelle ja sieltä takaisin. Käyttäjät voidaan ohjata samoin keinoin myös pois herkeimmän Natura-alueen vierestä.

5

Virkistysalueiden suunnittelussa ja hoidossa kiinnitetään erityistä huomiota alueiden kulutuskestävyyteen ja kulun ohjaamiseen. Otaniemen pohjoisilla rannoilla kasvillisuutta hoidetaan ja uudistetaan siten, että Natura-alueen suojavyöhyke säilyy ja vahvistuu.

Herkimmille alueille voidaan toteuttaa pitkospuita tai vastaavia, kulkua ohjaavia rakenteita.

6

Yhteistyötä kaupungin ja alueen suurten maanomistajien välillä tiivistetään. Luodaan yhteinen kokonaiskuva ja tavoitteet alueen virkistysverkostosta.

Suosittelut jatkotoimenpiteet kartalla:

- 1 Natura-alueen suojavyöhykkeenä toimivan ranta-alueen kulutuskestävyyttä parannetaan hoidolla ja kulunohjauksella.
- 2 Otaniemen kaakkoisosasta Keilaniemeen suunnitellaan uusi, houkutteleva rantayhteys.
- 3 Kivikairan leikkipuisto toteutetaan vastaamaan Otaniemen tarpeisiin.
- 4 Yhteyttä metrolta merelle selkeytetään ja opastusta kehitetään.
- 5 Otarantaan suunnitellaan ja toteutetaan toiminnallinen ja oleskeluun painottuva ranta-alue.
- 6 Yhteyksistä Tapiolaan tehdään sujuvat ja houkuttelevat.
- 7 Keilaniemen rantavyöhykkeen kehittämistä jatketaan suunnitteluperiaatteiden mukaisesti rantavyöhykkeen houkuttelevuude, viihtyisyyden ja laadun takaamiseksi tulevaisuudessa.

5. Tausta-aineisto

[Aallon kampuksen luontopääomakartoitus](#). Acre, 2019.

Espoon Otaniemen alueen luontoselvitys. Ympäristötutkimus Yrjölä, 2014.

[Green city ohjeisto](#). Viherympäristöliitto, 2012.

Ilmastoviisas asemanseutu - HSY (ilmastoviisasalue.fi)

[Kestävät kaupunkiseudut](#) - taustamateriaalia ekosysteemipalveluita ja viherrakennetta koskeville kriteereille ja mittareille. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 27/2012.

Kivimiehen liito-oravaselvitys. Ympäristötutkimus Yrjölä, 2021.

Komulainen, M : Taajamametsien hoito. Kustannusosakeyhtiö Metsälehti, Jyväskylä, 1995.

Laajalahden linnustoseuranta 2019, Sitowise Oy.

Laajalahden linnustoseuranta 2020 , Enviro Oy.

[Laajalahden Natura 2000-alueeseen kohdistuvien yhteisvaikutusten arvioinnin päivitys 2020](#) (Sitowise, 2021)

[Leikkipaikkaohjelma](#). Espoon kaupunki, 2019.

Liito-oravaselvitys Otakaaren alueelta. Ympäristötutkimus Yrjölä, 2018.

Liito-oravaselvitys Technopoliksen kaavamuutosalueella. Ympäristötutkimus Yrjölä, 2020.

Luontoselvitys Raide-Jokerin Espoon osuutta varten. Enviro Oy, 2015.

[Lähiliikuntapaikkaohjelma](#). Espoon kaupunki, 2019.

Lähiluontoa ja virkistyspalveluita - Virkistystyksen toiveympäristöt Espoossa: 2015 asuakäytön tuloksia. Espoon kaupunki, 2015.

[Maarinkulma. Arvio hankkeen vaikutuksista Laajalahden Natura 2000 -alueen suojeluperusteisiin](#). Sitowise, 2021.

Natura-arviointi Espoon Otaniemen Biologin asemakaavan mukaisen täydennysrakentamisen vaikutuksista Laajalahden Natura-alueelle. Faunatica, 2023.

[Otaniemen kestävä liikunnan toimintasuunnitelma](#). Acre, 2023.

Otaniemi-Keilaniemi kaavarunko. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisu 7/2020.

Otaniemi-Keilaniemen viheralueverkosto. Aino Landscaping, 2019.

Otaniemen Kivimiehen asemakaavamuutosalueen luontoselvitykset. Faunatica Oy, 2019.

Otaniemi lepakkoselvitys. Luontotieto Keiron, 2014.

Otaniemen liito-oravaverkosto ja toimenpiteet sen kehittämiseksi. KSK, 2020.

Otaniemen liito-oravapopulaation suotuisan suojelutason arviointi. Ympäristötutkimus Yrjölä, 2019.

Otaniemen liito-oravaselvitys. Faunatica Oy, 2018.

Otaniemen pohjoisosan hulevesiselvitys. Sitowise, 2023.

[Otaniemen ulkoalueiden suunnitteluohje](#) Acre, 2023.

Servinniemen LO-selvitys. Faunatica Oy, 2017.

[Suur-Tapiolan virkistysvisio 2050](#) KSK, 2023.

Viherkudelman osa B: [Espoon siniviherrakenne](#) - teemakohtainen tarkastelu. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisu 22/2019.

[Yleiskaavan selvityksiä](#) Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaava Espoon kaupunki.

Raportin taustakartta-aineistot Espoon kaupunki 8.4.2024 (<https://kartat.espoo.fi/opendata/>) ellei toisin mainittu.

